

„Oroszország felé fordított arcát“. Ebben a legnagyobb mértékben megvan a Surányitól a l'art pour l'art nevében megtagadott „irányzatoság“. És szerzőnk itt is hű marad felfogásához: habozás nélkül a művész Merezkovszkij mellé áll az apostol ellenében. „Félünk, hogy eljön az idő, amikor Tolsztoj módjára ő is elátkozza multját és élete egyetlen céljává akarja tenni, hogy megváltsa az orosz népet. Úgy látszik, ez a sorsa minden orosz lángelmének.“ S itt önkéntelen arra gondolunk, amit Péterfy egy emberöltővel ezelőtt írt a *Háború és béké-ről*: „az íróból filantróp és misztikus lett, a megfigyelőből — fájdalom! — apostol. Mert egész evangéliumi működésében aligha lesz századrész annyi gondolat, mint amennyi érdekes alakja van ennek az egy előttünk fekvő regénynek.“

Surányi könyvének ily rövid ismertetéséből is kitetszik annak változatossága, nemes felfogása és egyéniségre valló eredetisége. Ami ellenvetésünk akadt, az is arra mutat, hogy a kötet mindenütt érdekes és elmemozdító. Az író gondolat kifejtésében nem mindig nyilatkozik meg a módszeres irodalomtudomány fegyelmeztsége, de gyakorló művész könyvével van dolgunk, s ilyenkor az író szubjektív „szentélyé“-be, leg-sajátabb „Elizium“-ába kínálkozó bepillantás dúsán kárpótol a szigorúbb szakszerűségért. Amit Surányi mindennél többre becsül, az a könyvének fejezeteinél valóban lépten-nyomon érezhető: „az író megjelenik a művei mögött“.

Mivel ez a szép könyv bizonyára eljut az olvasóközönség csekélyebb tájékozottságú rétegeihez is s e rétegek megbízható tájékoztatására mindenképen hivatott is, melleleg meg kell említenem, hogy a benne előforduló neveket nem egyszer helytelen írással idézi: több lapján ilyenek találhatók: Pallas *Athenae*, Beethoven, Nietzsche, Péterfy Jenő. Ezek eredhetnek tollhibából vagy a revízió pontatlanságából. A könyv újabb kiadásában valamennyit ki kell gyomlálni. Olvasóink átlagos biztossága e tekintetben sokkal kevésbé kifogástalan, semhogy ne kellene nagy gondot fordítanunk rá, hogy a műveltségi fogalmak helyes alakban rögződjenek meg tudatában.

Rédey Tivadar.

Szinnyei Ferenc: Kármán József és az Uránia névtelenjei. Budapest, 1924. Felújulás-korabeli irodalmunknak legkitűnőbb prózaírója kétségkívül Kármán József volt. Legújabb irodalomtörténetírásunk azonban abban a kényelmetlen helyzetben volt vele szemben, hogy voltaképpen nem tudta, mely munkák fűződnek teljes bizonyossággal az ő nevéhez. Mert a folyóiratában, az *Urániában* megjelent cikkek jórészenek szerzője nincsen megnevezve. A kérdés tisztázására Szinnyei Ferenc vállalkozott. Megállapítja, hogy az Urániát mindenestre Kármán szerkesztvén, a K—n jelzésű cikkek okvetetlenül tőle erednek. E cikkeket most már tartalmi, stilisztikai és nyelvi tekintetben szigorú vizsgálat alá veszi, s finom és éles elemző módszerrel mutat ki egyezéseket köztük és a kérdéses művek között. E módon azután bizonyossá válik, hogy az Uránia legjobb dolgozatai, a *Fanni hagyományai*, *A nemzet csinosodása*, *Egy új házasság levelei*, *A módi és Fejvesztés* Kármán eredeti művei vagy legalább is az ő szabad átdolgozásai. Szinnyei Ferenc érdeme, hogy e kérdés tisztázódott, s hogy most már Kármán József irodalomtörténeti helye teljesen megállapítható.

— bs —

Vucskits Jenő: A stílus alapkérdései. Vucskits Jenő e „Vázlat“-a (mely csak anyagi eszközök hiánya miatt vázlat) nemcsak új eszméket vet föl tárgya körül, de határozott, részletekig kidolgozott módszert ajánl a magyar stílus tanítására. Módszerét a középiskolák I—VIII. osztályára vonatkoztatva mutatja be e kis füzetben. Lapunk olvasóit ily szigorúan szakkérdések részleteiből tárgyalásával nem terhelhetjük s így csak általánosságban jegyezzük meg, hogy szerzőnk módszere első pillanatra is tetszetős, világos s ami a legfontosabb: gyakorlati. Emellett jó részében a tanításnak oly eredeti fogásait alkalmazza, melyek felhasználása pedagógiánknak határozott nyeresége. Módszerének ez eredeti elemeit ezért a szakörök figyelmébe ajánljuk; ha Vucskits egyik-másik gondolata kihívna is ellenmondásukat, maga a vita megtermékenyítené stilisztika-pedagógiai irodalmunkat.